
ALPAKOIDEN TALLI- JA TARHAOLOSUHTEET

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala, Kevät 2013

Sirpa Kylänlahti

MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Maatilatalouden suuntautumisvaihtoehto

Tekijä	Sirpa Kylänlahti	Vuosi 2013
Työn nimi	Alpakoiden talli- ja tarhaolosuhteet	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä selvitettiin kirjallisen materiaalin ja haastatteluiden avulla alpakoiden talli- ja tarhaolosuhteita. Erityisesti selvitettiin mitä alpakoiden kasvatusolosuhteet tarkoittavat käytännössä. Talli- ja tarhaolosuhteet sisältävät tallien sisällöllisiä ratkaisuja ja tarhoihin suositeltavia maasto-ominaisuuksia sekä aitamateriaaleja.

Työn toimeksiantajana on Suomen Alpakkayhdistys ry. Työn tavoitteena on tuottaa suomenkielistä kirjallisuutta alpakoista kiinnostuneille, liittyen alpakoiden kasvatusolosuhteisiin.

Opinnäytetyön pääasiallinen sisältö on selvitys, joka toteutettiin tilavierailuina haastatteleamalla alpakoiden kasvattajia. Kävin viidellä eri tilalla, joista jokainen oli erilainen, mutta kaikilla yhteisenä tavoitteena oli tuottaa hyvälaatuista alpakan villaa. Toisilla tiloilla villantuottamisen lisäksi panostettiin eläinaineksen jalostamiseen. Villan jatkojalostaminen oli joillakin tiloilla vakavampaa bisnestä, toisille taas mukava harrastus.

Selvityksen tuloksena voi todeta, että alpakka on vähään tyytyväinen eläin. Alpakoiden tarhassa olisi hyvä olla monimuotoista ja kuivaa maastoa, jotta ne pääsevät kiipeämään korkeille paikoille tähyttämään ympäristöään. Muutenkin tarhaa suunniteltaessa on hyvä pitää mielessä alpakoiden alkuperämaa Chile, jota voi helposti jäljitellä tuomalla tarhaan hiekkakasoja, joissa alpakat voivat kylpeä. Vaikka alpakka pärjää hyvin ulkona säässä kuin säässä, on niillä oltava mahdollisuus päästä sisälle halutessaan säältä suojaan. Suojaksi alpakoille kelpaa hyvin samantyylliset rakennukset tai tallit kuin hevoselle.

Avainsanat Alpakka, villantuotanto, olosuhteet, harrastus

Sivut 22 s.

MUSTIALA
Degree Programme in Agriculture and Rural Industries
Agriculture Option

Author	Sirpa Kylänlahti	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	Alpacas paddock and stable conditions	

ABSTRACT

The main idea of this thesis was to figure out alpacas paddock and stable conditions with the help of interviews and available literature. Especially was examined what breeding conditions mean in practice. Paddock and the stabling conditions include indoor solutions for stables and recommended terrain features and also fence materials.

The commissioner of the thesis is Finland's Alpaca Association. The main point of my thesis is to produce Finnish literature for those who are interested in alpacas and their rearing conditions.

Keywords Alpaca, wool production, conditions, hobby

Pages 22 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	2
3	TILAVIERAILUT.....	2
4	ALPAKOIDEN HISTORIA JA KÄYTTÖMINAISUUDET	3
4.1	Alpakoiden historia	3
4.2	Alpakka villantuottajana	4
4.3	Alpakka Suomessa	5
5	ALPAKOIDEN PITOPAIKKA JA REKISTERÖINTI.....	5
5.1	Alpakoiden pitopaikka	5
5.2	Eläinten rekisteröinti	7
6	TALLIRAKENNUKSET	8
6.1	Talli ja alpakoiden tilantarve.....	8
6.2	Lattiamateriaali ja kuivitus.....	9
7	ALPAKOIDEN TALLIOLOSUHTEET	9
7.1	Lämpötila	9
7.2	Ilmanvaihto.....	10
7.3	Valaistus.....	10
7.4	Ulkoilumahdollisuus	11
8	KASVATUS- JA HOITOTILAT	11
8.1	Karsinat	11
8.2	Eläinten ryhmittely.....	12
8.3	Ruokinta ja vesi.....	13
8.4	Keritsemis- ja käsittelytilat.....	16
8.5	Muut tilat ja tarvikkeet	17
8.6	Välineet ja talliapteekki.....	17
9	VANHA TAI UUSI RAKENNUS	17
9.1	Vanhojen rakennusten hyödyntämismahdollisuudet.....	18
9.2	Uuden tallin suunnittelu	18
10	TARHAT JA LAITUMET	18
10.1	Maasto ja kasvillisuus	18
10.2	Aitaaminen	19
10.3	Lannan käsittely	21
	LÄHTEET	22

1 JOHDANTO

Alpakat ovat alkuperältään eteläamerikkalaisia kamelieläimiä, jotka on keksytetty tuhansia vuosia sitten. Suomeen ensimmäiset alpakat tulivat vuonna 2002, eli kyseessä on varsin uusi eläinlaji, minkä takia kirjallisuutta on hyvin vähän saatavilla suomeksi. Alpakat ovat lisänneet tasaisesti suosioaan lemmikkeinä, villantuottajina ja terapiaeläiminä. Uusia kasvattajia aloittaa alpakankasvatusta koko ajan lisää, minkä johdosta kirjallisuutta kaivataan suomenkielellä.

Suomenkielistä kirjallisuutta alpakoista on hyvin vähän saatavilla, varsinkin kasvatusolosuhteista ja pitopaikoista. Englanninkielistä kirjallisuutta löytyy enemmän. Selvitän työssäni alpakoiden talli- ja tarhaolosuhteita, eli mitä alpakka tarvitsee käytännössä eläessään suomessa. Selvitys perustuu pääosin tilavierailuilla tekemiini kasvattajien haastatteluihin, ja osittain Suomalaiseen ja ulkomaiseen saatavilla olevaan kirjallisuuteen.

Opinnäytetyössäni esittelen alpakoiden luontaista käyttäytymistä mukailevia erilaisia tallivaihtoehtoja, talliolosuhteita, ideoita ruokintateknologiaan, eläinten ryhmittelyyn, tallin materiaaleihin ja sisällöllisiin ratkaisuihin. Lisäksi opinnäytetyöstäni selviää alpakoiden vaatimukset tarhoilta ja laitumilta, sekä aitamateriaalivaihtoehtoja.

Opinnäytetyön aiheeksi valitsin alpakat, koska kiinnostuin tästä eläinlajista erittäin paljon nähdessäni niitä muutama vuosi sitten maatalousnäytelyssä. Halusin tutustua lajiin tarkemmin ja syksyllä 2011 kävin alpakkaperuskurssin, jossa kiinnostus lajia kohtaan vaan kasvoi. Kiinnostus oli niin suurta, että kysyin Suomen Alpakkayhdistykseltä mahdollisuudesta tehdä alpakoista opinnäytetyötä, ja sain tämän aiheen, jossa Suomen Alpakkayhdistys ry on toimeksiantajana.

2 TYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa tietoa alpakoiden kasvatusolosuhteista ja vaihtoehtoista sellaisille henkilöille, jotka ovat aloittamassa alpakoiden kasvatusta. Työn tarkoituksena on antaa perustietoa alpakoista ja niiden luontaisesta käyttäytymisestä sekä miten nämä asiat tulisi huomioida suunniteltaessa alpakoiden pitopaikkoja.

Työn yhtenä tavoitteena on myös koota yhteen alpakankasvattajien tiloilla tekemiä käytännön ratkaisuja ja pohtia niiden onnistuneisuutta.

Tässä tiedonhankintamenetelmänä olivat tilavierailut ja kasvattajien haastattelut sekä tilavierailuilla tekemäni omat havainnot. Haastattelurunkona käytin opinnäytetyöni sisällysluetteloa, saadakseni kaikilta tiloilta samoihin asioihin vastaukset ja sellaista tietoa joka hyödyttää tutkimusta eniten.

Tilavierailut tein viidellä alpakkatilalla eri puolella Suomea. Vierailujen yhteydessä otin valokuvia ja kirjoitin muistiinpanoja käydessäni keskustelua kasvattajien kanssa. Nämä tiedot ovat keskeinen osa opinnäytetyötäni.

3 TILAVIERAILUT

Tilavierailut toteutin itse etsimällä tietoa alpakoiden kasvattajista, ja soittamalla tiloille. Osan tilojen yhteystiedoista sain jo syksyllä 2011 alpakoiden myyntinäyttelyssä Vesangalla, jossa tutustuin useaan kasvattajaan ja kerroin opinnäytetyöstäni.

Alpakoiden kasvattajat ottivat minut iloisin mielin vierailulle tilalleen ja kertoivat avoimesti omasta kasvatustyöstään, ja arjestaan alpakoiden kanssa.

Vierailemillani tiloilla osalla keskityttiin villaan ja sen jatkojalostamiseen ja alpakkatuotteiden tekemiseen. Näillä tiloilla panostettiin erityisesti villan laatuun. Osalla tiloista kasvatuksen keskeinen tavoite oli eläinaineksen jalostaminen paremmiksi villantuottajiksi ja hyvännäköisiksi eläimiksi. Yhdellä tilalla alpakat olivat selvästi, villantuotannon lisäksi, vetonaulana ja maisemanhoitajina tilan muun liiketoiminnan lisänä.

Sain kuulla myös liikuttavia tarinoita terapia-alpakoista, ja niiden kanssa tehdyistä vierailuista sairaaloihin ja vanhainkoteihin. Yhdellä kasvattajalla oli omakohtainen kokemus eläinavusteisesta terapiasta, eli omien alpakoidensa vaikutus paranemiseen vaikeista henkisistä ja fyysisistä kivuista. Nämä tarinat ovat jääneet syvästi mieleeni, ja tämän myötä myös kiinnostus eläinavusteiseen terapiaan nosti päätään.

Tilavierailuilla huomasin, että kasvattajat ovat todella innostuneita ja omistautuneita työlleen, vaikka alpakat eivät kenenkään kasvattajan pääelinkeino olekaan. Samoin huomasin kuinka tärkeitä nämä eläimet ovat

kasvattajilleen, ja niiden eteen ollaan valmiita tekemään kaikki mahdollinen, jotta niillä olisi mahdollisimman hyvä olla.

Tilavierailuillani tein havaintoja erilaisista kasvatustapojista. Suurimmalla osalla tiloista alpakat olivat isäntäparin, etenkin emännän, silmäteriä, joita kohdellaan parhaimmalla mahdollisimmalla tavalla, ja niiden kanssa vietetään aikaa käyttämällä niitä kävelyillä, tai harrastamalla agilitä. Alpakkoita tarkkaillaan ja hoivataan niin kuin lemmikkejä yleensäkin, ja jokaisen alpakan luonne ja mieltymykset olivat emännällä varsin hyvin tiedossa.

Yhdellä melko isolla tilalla alpakoilla on oma hoitajansa, joka pitää alpakoitten elämästä päiväkirjaa tilan internet-sivuilla. Tätä päiväkirjaa voi kuka tahansa lukea, ja tutustua tätä kautta tähän valloittavaan eläinlajiin. En valitettavasti päässyt häntä haastattelemaan, mutta haastattelin toista työntekijää, jonka tehtävänä myös oli suorittaa käytännössä alpakoitten hoitotyöt.

Kasvattajilta sain kuulla kuinka paljon he ovat nähneet vaivaa tehdessään pioneerityötä Suomessa, koska alpakat ovat monelle virallisellekin taholle outo ja uusi tuttavuus, jota ei vielä kunnolla ymmärretä. Eläinlääkärit ovat tärkeä yhteistyökumppani alpakoitten Suomeen tuonnin yhteydessä, ja Alpakkakasvattajat ry on nähnyt todella paljon vaivaa, jotta suomalaisia eläinlääkäreitä on saatu koulutettua päteviksi alpakoitten terveysasioissa.

4 ALPAKOIDEN HISTORIA JA KÄYTTÖOMINAISUUDET

4.1 Alpakoiden historia

Alpakka on kamelieläin ja sukua kamelille, laamalle, guanacolle ja vikunjalle. Alpakka on kotoisin Perun ja Chilen rajavuoristosta. Alpakka on myös vanhin tunnettu ihmisen jalostama kotieläin noin 6000 vuoden takaa, eikä näin ollen ole kesytetty villieläin, vaan ihmisen toiminnan tulos. (Alpakkakasvattajat ry n.d.)

Espanjalaisten valloittaessa Etelä-Amerikkaa, alpakat kokivat kovan kohdallan, niitä tapettiin miljoonittain. Inkojen jälkeläiset onnistuivat viemään eläimensä turvaan vuoristoon, ja vuosien kuluessa alpakoista muodostui säänkestävä ja vähään tyytyväinen laji. Alpakat joutuivat vaaraan uudestaan 1980-luvulla, kun perulainen sissiliike "Loistava Polku" halusi ottaa maanviljelijät haltuunsa tappamalla suuria määriä alpakoita. (Alpakkakasvattajat ry n.d.)

Vuosituhaten vaihteessa alpakkakanta oli suurimmillaan Perussa, noin 2,5 miljoonaa yksilöä, ja Boliviassa niitä eleli puolisen miljoonaa. Chilessä ja Argentiinassa alpakkakanta oli arviolta 50 000 yksilöä. Tämän jälkeen alpakat ovat kasvattaneet suosiotaan muuallakin maailmassa. Etelä-Amerikan maiden lisäksi alpakoita kasvatetaan tositarkoituksella useissa maissa Etelä-Amerikan ulkopuolella, kuten Australiassa, Yhdysvalloissa,

Uudessa Seelannissa, Englannissa, Saksassa, Sveitsissä, Kanadassa sekä pienimuotoisesti myös muissa maissa ympäri maailmaa. (Alpakkakasvatijat ry n.d.)

Alpakoiden suosio kasvoi uudestaan 1980-luvulla, jolloin ensimmäiset alpakkakasvatijat aloittivat toimintansa länsimaissa. Alpakkoita oli kasvatettu ennenkin muutamien yksilöiden laumoissa, mutta vasta 1980-luvun lopulla läntisen maailman kasvatustoiminnasta alkoi tulla systemaattista. Ensimmäiset alpakat vietiin Yhdysvaltoihin vasta vuonna 1984, Australiaan ja Uuteen Seelantiin ne saapuivat vuonna 1989. (Suomen Alpakkayhdistys ry, 2008.)

Alpakoiden tappamisen johdosta Perun valtio antoi 1990-luvun alkupuolella lupia viedä alpakkoita maasta, joista ensimmäiset saapuivat Yhdysvaltoihin vuonna 1993. Alpakoiden vienti kasvoi räjähdysmäisesti viiden vuoden aikana, mikä johti siihen että vuonna 1998 yhdysvaltalaiset kasvatijat päättivät sulkea alpakkarekisterinsä uusilta tuontieläimiltä. Nykypäivänä alpakoiden kasvattaminen on monissa länsimaissa hyvinkin kannattava elinkeino, vaikka suurin osa laumoista sisältää alle 10 yksilöä. (Alpakkakasvatijat ry n.d.)

Nykyään alpakkakanta on arviolta 4 miljoonaa yksilöä, joista 80 % asuu Perussa (Suomen Alpakkayhdistys ry, 2008).

4.2 Alpakka villantuottajana

Alpakkoita kasvatetaan pääasiassa niiden villan takia. Alpakkan villa on yksi hienoimmista kuiduista maailmassa. Alpakat keritään yleensä kerran vuodessa, mutta yksilöstä riippuen voi poikkeuksiakin olla. Kerittävä eläin pitää puhdistaa irtorostista ennen kerintää. Kerinnan jälkeen villa puhdistetaan huolellisesti ja erotellaan karkeat peitinkarvat pehmeästä villasta pois. Tämän jälkeen villa karstataan, kehrätään ja siitä voidaan kutoa kangasta, huovuttaa tai tehdä muita käsitöitä. Yhden alpakkan villatuotos vuodessa on keskimäärin 3-4 kiloa, josta paras osa eli satulavilla on 40–50 % eläimestä riippuen. (Alpakkakasvatijat ry n.d.)

Alpakkan villa on tuonut myös ratkaisun villa-allergikoille. Alpakkan villassa ei ole villarasvaa eli lanoliinia, jolle allerginen iho on herkkä. Allerginen iho voi ärsyntyä myös villan pistelystä. Alpakkan villa on pehmeää, joten se ei pistele. Se on verrattavissa kashmiriin ja angoravillaan, jossa on mikroskooppisia ilmataskuja, jotka tekevät siitä kevyttä, ja hyvin lämpöä eristävää. On sanottu, että alpakkan villa olisi 7 kertaa eristävämpää kuin lampaan villa. Alpakkan villassa ei ole hajua, jonka voisi mieltää hikiselle villasukalle, koska siinä ei ole talia. Alpakat eivät itsekään haise villalle, hielle tai talille. (Ylitalon Alpakat n.d.)

Kerinnan yhteydessä kannattaa jokaisesta kerittävästä eläimestä ottaa pieni n. 8 x 8 cm kokoinen villanäyte, joka leikataan mahdollisimman läheltä ihoa, keskeltä kylkeä. Koko villatapulimittaisesta näytteestä voidaan osa laittaa eläimen tiedoin varustettuna pieneen muovipussiin ja lähettää analysoitavaksi esimerkiksi Yocom-McCollin laboratorioon USA:han. Osa

villasta kasvattajan kannattaa säilyttää omaa arkistointiaan varten, jotta tietää minkälaista villaa milloinkin on keritty. Analyysien perusteella on helppoa seurata pitkälläkin aikavälillä omien eläintensä hyvinvointia ja jalostuskelpoisuutta villan laadun suhteen. Ihannetapauksessa villa-arvot eivät merkittävästi muutu eläimen eliniän aikana, mutta tämä on harvinaista. Arvot vaihtelevat terveydentilan, stressin, ravinnon, hormonitasapainon sekä muiden kasvatusolosuhteiden vaikutuksesta. Alpakan ensimmäinen keritty villa on sen elämän hienointa, ja yleensä jokaisen kerinnän jälkeen villakuidut kasvavat takaisin hieman paksumpana. (Alpakkakasvattajat ry n.d.)

Alpakan villan hienoutta mitataan mikroneissa, mutta myös muita ominaisuuksia arvioidaan, esimerkiksi karkeiden peitinkarvojen osuutta ja näytteen tasalaatuisuutta. Villaa analysoimalla pyritään selvittämään kuidun sopivuus aiottuun käyttötarkoitukseen. Villasta maksettu hinta perustuu sen hienouteen sekä väriin ja saatavuuteen. (Alpakkakasvattajat ry n.d.)

4.3 Alpakka Suomessa

Alpakat ovat suomalaisille vielä jokseenkin vieras laji, mutta niiden suosio on kasvanut nopeasti. Ensimmäiset alpakat tuotiin Suomeen vuonna 2002 Pirkko Kivikarin ja Tuomo Ylitalon toimesta, ja tällä hetkellä maassamme asustelee noin 400 alpakkaa. (Ylitalon Alpakat n.d.)

Ensimmäiset alpakat tulivat maahan 10 vuotta sitten maatilamatkailuyritysten ja eläintarhojen vetonauloiksi. Tämän lisäksi alpakaista on kehkeytynyt suurta suosiota kerännyt, monien rakastama lemmikkieläin ja innokkaimmille kasvattajille jopa elinkeino. (Suomen Alpakkayhdistys, 2008.)

Vuonna 2003 perustettiin Suomen alpakkatuote Ay -niminen yhtiö, jonka alkuperäisenä tarkoituksena oli maahantuoda ja myydä alpakoiden ja laamojen hoitoon tarvittavia tuotteita, kuten keritsimiä, riimuja ja muita välineitä. Yllättävästi kuitenkin valtaosa yhteydenotoista koski itse eläinten hankintaa, joten Alpakkatuote toi maahan lisää eläimiä halukkaille, ensin Ruotsista ja myöhemmin myös Saksasta, Hollannista ja Sveitsistä. Alpakkatuote on tuonut Suomeen noin 100 alpakkaa ja laamaa yhteensä. Suomen alpakkatuote myös kouluttaa alpakoiden- ja laamanomistajia, eläinlääkäreitä, maatalous- ja matkailuyrittäjiä sekä viranomaisia omilla kursseillaan ja yhteistyössä eri tahojen kanssa. (Ylitalon Alpakat n.d.)

5 ALPAKOIDEN PITOPAIKKA JA REKISTERÖINTI

5.1 Alpakoiden pitopaikka

Alpakoita kasvattaessa niille tarvitsee rakentaa suojan lisäksi aitaus. Aitauksen voi haja-asutusalueelle pystyttää vapaasti, mutta asemakaava-alueelle aitausta rakentaessa siitä pitää toimittaa kirjallinen ilmoitus kun-

nan terveysuojeluviranomaiselle. Ilmoitus pitää tehdä hyvissä ajoin ennen aitauksen pystytystä.

Kuva 1. Tarpeeksi korkea aita turvaa alpakat pedoilta (Kylänlahti 2013).

”Pitopaikka tulee rekisteröidä ennen eläinten pidon aloittamista ko. pitopaikassa. Pitopaikan rekisteröi omistaja tai haltija, joka on myös velvollinen ilmoittamaan pitopaikan tiedoissa tapahtuvista muutoksista 30 päivän sisällä. Lomake toimitetaan eläintenpitäjän maatalan talouskeskuksen sijaintikunnan tai, jos eläintenpitäjällä ei ole maatilaa, asuinkunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.” (Evira n.d.)

”Pitopaikalla tarkoitetaan yksikköä, joka muodostuu yhdestä tai useammasta paikasta: rakennuksesta, tarhasta, laitumesta (pelto-, metsä- ja luonnonlaitumet) tai muusta paikasta ja jossa eläimiä pidetään, kasvatetaan tai käsitellään” (Evira n.d.)

Kuva 2. Siirrettävä hevostalli uusiokäytössä (Kylänlahti 2013).

Kuva 3. Alpakoita varten kunnostettu vanha rakennus (Kylänlahti 2013).

Kuva 4. Alpakoita varten rakennettu uusi talli (Kylänlahti 2013).

”Rekisteröinnin yhteydessä pitopaikka saa yksilöivän pitopaikkatunnuksen (FI+12 numeroa), jota kaikki pitopaikassa eläimiään pitävät eläintenpitäjät käyttävät ilmoittaessaan eläinten osto- ja myyntitapahtumia sekä pitopaikkojen välisiä siirtotapahtumia eläinrekistereihin. Pitopaikkatunnukset ovat käytössä nauta- ja sikarekistereissä sekä lammis- ja vuohirekisterissä.” (Evira n.d.)

Eläinsuojelulaki määrittelee eläintenpitopaikan seuraavasti: ”eläimen pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen sekä muutoinkin tarkoituksenmukainen ottaen huomioon kunkin eläinlajin tarpeet. Eläimen pitäminen tarpeetonta kärsimystä tuottavalla tavalla on kielletty.” (Finlex n.d.)

5.2 Eläinten rekisteröinti

Suomen alpakkayhdistys ry pitää yllä eläinrekisteriä, jossa on noin 80 % Suomen alpakoista ja laamoista. Rekisterillä on merkittävä rooli, koska

useat viranomaiset vaativat erilaisissa tapahtumissa rekisteritulostetta, josta selviää reaaliajassa muun muassa eläimen pitopaikka, jonka avulla esimerkiksi tautitapauksissa pystytään eläinrekisterit jäljittämään helposti. Jos eläimiä kasvatetaan jalostukseen, eläinrekisterissä on esillä sukupuoli, josta eläimen sukulaisuussuhteet selviävät. (Suomen Alpakayhdistys 2008.)

Kun uusi kasvattaja rekisteröityy järjestelmään, maksu on 40 €, ja se maksetaan vain liittyessä eläinrekisteriin. Uuden vasan rekisteröintimaksu on 10 €, ja se maksetaan ensirekisteröinnistä. Yli puolivuotiaan eläimen rekisteröimismaksu on 20 €. Eläimen siirtyessä uudelle omistajalle, myyntitilanteessa, ei maksua siirrosta peritä. (Suomen Alpakayhdistys 2008.)

Eläinten rekisteröiminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja rekisterissä on tällä hetkellä 370 alpakkaa ja laamaa. Kaikki kasvattajat eivät kuitenkaan eläimiään rekisteröi ja syitä voidaan vain arvailla. Kuitenkin fiksu kasvattaja rekisteröi eläimensä, ja antaa sen myötä avoimesti tietoa eläimistään. Rekisteristä löytyy mm. lisätietoja-kohta, johon toivotaan kasvattajan kirjaavan esim. kuolinsyyn näkyville. Ilmeisesti tämän vuoksi osa kasvattajista ei ole halunnut eläimiänsä rekisteröidä tai on myös mahdollista, että eläimen sukupuussa on jotain hämärää, mitä ei haluta kertoa julkisesti. (Kivikari, sähköpostiviesti 12.4.2012.)

Koska alpakat eivät ole tuotantoeläimiä, ei niillä ole viranomaisten ylläpitämää rekisteriä, niin kuin naudoilla ja sioilla. Tulossa on kuitenkin uusi yleinen eläinrekisteri, johon alpakat ja laamat on pakko rekisteröidä. Suomen Alpakayhdistys kuitenkin toivoo, että olemassa oleva valmis ja toimiva rekisteri otettaisiin sellaisenaan viralliseksi. (Kivikari, sähköpostiviesti 12.4.2012.)

6 TALLIRAKENNUKSET

6.1 Talli ja alpakoiden tilantarve

Alpakat asuvat yleensä tallissa tai pihattotyypisessä rakennuksessa. Koska alpakat eivät vaadi kovinkaan paljoa, esimerkiksi siirrettävät hevostallit ja muut eristämättömät ratkaisut sopivat hyvin alpakalle. Lämmin rakennus ei ole välttämätön, mutta mahdollisuus lämpimään tai lämmitettävään tilaan on suositeltavaa.

Tilavierailuillani näin upeita uusia rakennuksia ja hienosti uudiskäyttöön remontoituja rakennuksia. Kasvattajat kertoivat, että alpakat tyytyvät hyvin vähään, ja hienoista talleista taitavat välittää enemmän kasvattajat ja vierailijat, kuin alpakat itse.

Alpakoille riittävä karsinakoko on 10 m² tai 3 x 3 m kahta aikuista eläintä, tai emää ja vasaa kohden. Tämän jälkeen eläinmäärän kasvaessa karsinassa, lisäys tulisi olla 1 m²/eläin. (Backman & Honkala 2011, 12.)

6.2 Lattiamateriaali ja kuivitus

Alpakoiden tallissa hyvä ja edullinen pohjamateriaali on betoni. Lattiaan voi halutessaan asentaa lattialämmityksen. Lämmitys ei ole välttämätön, mutta sairaskarsinassa se on hyvä lisä. Betonin päällä olevat kuivikkeet on helppo siivota ja lattian saa tarvittaessa pestyä kunnolla. Halutessaan betonin päälle voi laittaa vielä kumimaton pehmikkeeksi, joka on helppo puhdistaa ja turvallinen eläimelle.

Kuivikkeena tulisi käyttää sellaista materiaalia, joka ei tartu villaan, kuten turvetta tai olkea. Kutteri ja puru jäävät villaan kiinni, mikä tekee villan puhdistamisen työlääksi. Betonilattian päällä olki on mainio kuivike, ja lattialle voi jäädä myös kaikki heinä, mikä sinne ruokintakaukaloista putoaa. Jos syötettävässä heinässä on timoteita, joka kuuluu alpakan suosikkeihin, on hyvin todennäköistä, että timotein tähkät ja siemenet tarttuvat alpakoitten villaan niiden maatessa kuivikkeiden päällä. Timotein siementen irrottaminen villasta on hidasta työtä. Tämän vuoksi syötettävässä heinässä olisi hyvä olla mahdollisimman vähän timoteita, ja heinän syöttöpaikan sellainen, että heinät eivät putoaisi helposti maahan.

Kasvattajien kokemusten mukaan alpakat saavat virikettä kaivellessaan lattialta pudonneita korsia. Turve oljen lisäksi ei ole välttämätöntä, jos alpakat ovat ”sisäsiistejä”, eli tekevät vessapaikkansa ja kaikki tarpeensa ulos. Vessapaikan ollessa ulkona kuivikkeet pysyvät sisätiloissa puhtaampina ja kuivempina. Turvetta on suositeltavaa laittaa oljen lisäksi sisätiloihin, jos alpakat tekevät tarpeensa sisälle. Turve imee kosteuden ja eläimet pysyvät puhtaampina. Alpakoiden sisäsiisteys on mahdollista kasvattajan tunnollisella opettamisella ja huolehtimalla siitä että sisälle tehdyt papanat siivotaan nopeasti pois, koska alpakat käyvät luonnostaan samalla paikalla tarpeillaan, eli tekevät ”vessan” siihen missä on jo ennestään papanoita.

7 ALPAKOIDEN TALLIOLOSUHTEET

7.1 Lämpötila

Tallin sisälämpötila talvella tulisi olla 1 - 3°C jolloin lisälämmittintä ei yleensä tarvita. Oleellinen huomioonotettava asia on tallin sisäilman kosteus. Jos tallissa on hyvin kostea ilma, koneelliseen kosteuden poistoon voi olla tarvetta. Koneelliseen kosteuden poistoon hyvä ratkaisu olisi esimerkiksi ilmalämpöpumppu, joka kuivattaa sisäilmaa. (Backman & Honkala 2011,13.)

Lämpötilaan auttaa rakenteelliset seikat, joita kannattaa miettiä tallia tehdessä. Tallissa katto ei saisi olla liian korkealla, jotta alpakoitten ruumiinlämpö riittää lämmittämään tilan, eikä lisälämmitykseen ole välttämättä tarvetta. Alpakoiden oleskellessa sisällä niiden ruumiinlämpö nostaa tallin sisälämpötilaa. (Metsänkylän Alpakat 2004.)

Sairastapauksia ja mahdollisia talvipoikimisia varten talliin tulisi rakentaa sairaskarsina tai muuten muista tiloista eristetty tila, jossa on valmiudet nostaa lämpötilaa talvella. Eläimen sairastuessa olisi suositeltavaa eristää se muista eläimistä, ettei tauti tarttuisi muihin eläimiin. Eristetyssä tilassa sairaan tai vaikka loukkaantuneen eläimen tilaa on helpompi seurata, sekä suorittaa sille mahdollisia hoitotoimenpiteitä. Yksinkertaisin ratkaisu lämmön tuomiseen ovat lämpölamput, jotka ovat helppoja asentaa. Tallin lämpötila täytyy ottaa huomioon, jos laumassa on hyvin nuoria vasioja tai vanhempia eläimiä, jotka voivat palella muita herkemmin. Tällaisiin talleihin esimerkiksi ilmalämpöpumppu on hyvä ratkaisu, koska sillä saa puolestaan kesäaikana viileää ilmaa talliin.

Kasvattajat olivat huomanneet, että äkilliseen lämmön tarpeeseen voi tallille hankkia aikuisia alpakoita varten ponille tarkoitettun loimen, ja vasioille suurelle koiralle tarkoitettun takin. Vasalle voi tarvittaessa kietoa kaulaan kaulaliinan, koska kaulasta haihtuu lämpöä runsaasti. Kaulaliinoista oli kasvattajilla hyviä kokemuksia, ja he suosittelivat kokeilemaan sitä paleleville pienille vasioille.

7.2 Ilmanvaihto

Alpakoiden tallissa ilmanvaihto on melko helppo järjestää, koska yleensä ilmanvaihto toimii luonnollisesti avoimien ovien kautta, jotka mahdollistavat vapaan kulun ulos ja sisään. Ilman vaihtumista helpottavat kattoon asennettavat poistohormit, mitä kautta ilma pääsee ulos.

Kosteuden poistoon on mahdollista asentaa oma koneellinen järjestelmänsä, jos tallin sisäilmalla on taipumusta muuttua kosteaksi eläinten oleskellessa sisällä. Tällaisissa tilanteissa on hyvä tarkastaa ilman riittävä vaihtuvuus, ja onko poistohormit riittävät eläinmäärään suhteutettuna. Poistohormien määrään ei ole olemassa virallisia määräyksiä, mutta jokainen hoitaja voi itse tunnustella ilman laatua oleskellessaan tallissa eläinten kanssa. Jos ilma tuntuu raskaalta ja hikiseltä, ei ilma pääse vaihtumaan riittävästi, joten ilma täytyy saada kiertämään tallissa paremmin.

7.3 Valaistus

Tallissa valaistuksen tulee olla tarpeeksi kirkas. Täällä pohjoisilla leveysasteilla voidaan suositella jopa aurinkolampun käyttöä jäljittelemään alkuperämaassa olevaa jatkuvaa auringonpaistetta. (Backman & Honkala 2011, 13.) Pimeän tullen eläimet rauhoittuvat nukkumaan yleensä joko ulos tai sisätiloihin tilanteen ja sään mukaan. Ne eivät tarvitse valoa yöllä, koska ympäri vuorokauden palavalla kirkkaalla valolla on huomattu olevan hämmentävä vaikutus niiden hormonaaliseen toimintaan. (Backman & Honkala 2011, 14.)

Tallissa riittävät tavalliset loisteputket tuomaan yleisvalon. Valaistuksessa täytyy ottaa huomioon, että eläinlääkäri tai hoitaja itse pystyy tekemään toimenpiteitä itselleen ja eläimelle turvallisella tavalla, sekä päivällä että tarvittaessa yöllä.

Yövalo on hyödyllinen varsinkin talleissa, joissa on kameravalvonta. Kameravalvonta auttaa eläinten tarkkailussa etenkin keväällä, kun synnytykset ovat ajankohtaisia. Himmeä yövalo ei haittaa alpakoiden elämää, mutta mahdollistaa hoitajan tallissa liikkumisen pimeään aikaan. Yöllä voi tulla tarvetta käydä tarkistamassa esimerkiksi synnyttävää tai sairasta eläintä.

7.4 Ulkoilumahdollisuus

Alpakat rakastavat ulkoilmaa ja niiden tulisi päästä ulos päivittäin. Alpakat viihtyvät hyvin myös talvisissa olosuhteissa, ne rakastavat lunta, eikä -10°C pakkasen yleensä haittaa terveitä yksilöitä. Kun pakkasta alkaa olla yli -10 astetta, tulisi seurata alpakoiden käyttäytymistä ja puuttua tilanteeseen, jos joku eläimistä näyttää kärsivän kylmästä. (Backman & Honkala 2011, 12 - 13.)

Toiset alpakat ovat herkempiä kylmälle, etenkin vanhat ja hyvin nuoret yksilöt. Jos talvella huomaa jonkin yksilön selkeästi palelevan, voi tämän viedä sisälle lämpimäksi eristettyyn karsinatilaa, tai laittaa sille loimen päälle.

Vapaa kulku ulos vaatii avoimen kulkureitin, josta alpakat voivat vaivatta kulkea. Hyvä keino vaivattomaan kulkuun, mutta talvella lämmön sisällä pysymiseen, ovat liuskaovet, joista alpakka oppii nopeasti kulkemaan läpi. Liuskaovien hankkimisessa kannattaa ottaa huomioon pakkasenkestävyys, koska kovalla pakkasella muovi voi kovettua ja jopa halkeilla ja näin sattuuta eläimiä. Yleensä hieman hintavimmat liuskaovet ovat myös laadultaan kestävämpiä.

8 KASVATUS- JA HOITOTILAT

8.1 Karsinat

Alpakoita ei pääsääntöisesti pidetä pienissä karsinoissa yksin. Erilliset karsinat tulevat tarpeeseen mahdollisen sairaustapauksen kohdalla, jolloin eläin täytyy eristää muista. Hyvinä karsinoina toimivat vanhat hevospilttuut tai siirrettävistä aitaelementeistä tehdyt karsinat. Karsinassa olevan eläimen terveydentilaa on helpompi seurata ja tutkia, käsitellä ja tarvittaessa lääkitä.

Kuva 5. Kevytrakenteinen ja kestävä siirrettävä aitaelementti (Kylänlahti 2013).

Uutta pihattoa rakentaessa on hyvä ottaa huomioon karsinoiden monikäyttöisyys. Vanhoihin rakennuksiin helposti asennettavat irrotettavat väliaidat ja siirrettävät aitaelementit mahdollistavat tilanteisiin muunneltavia karsinarakenteita, jotka helpottavat hoitajan työtä esimerkiksi kiinniottolanteissa ja tilapäistä ryhmittelyä vaativissa tilanteissa kuten kerinnässä.

8.2 Eläinten ryhmittely

Eläimet ryhmitellään yleensä sukupuolen mukaan, mutta halutessaan hoitaja voi ryhmitellä ne myös eläimen elämäntilanteen mukaan. Tällainen ryhmittely helpottaa eläinten seuraamista ja edesauttaa rauhallista yhteiseloa. Ryhmittely on pitkälti kasvattajasta riippuvaa, miten moneen ryhmään haluaa eläimensä jakaa.

Tyypillinen ryhmittelyperuste on sukupuoli, jolloin yhtenä ryhmänä omassa tarhassaan pidetään orhipoikia, jotka ovat astumiskykyisiä. Kasvattajat ovat huomanneet, että mahdollisten tappeluiden vuoksi voidaan poikiakin joutua jakamaan useampaan ryhmään.

Kasvattajat mielsivät toiseksi pääryhmäksi emät ja vasat, koska vasojen ja kantavien emien ollessa yhtenä ryhmänä eläinten tarkkailu helpottuu. Synnytysten alkaessa eläimiä on helpompi seurata, kun kasvattaja tietää missä karsinassa synnyttävät eläimet ovat.

Urospuolisia alpakoita kastroidaan, jos niillä ei ole ulkonäöllisiä tai villanlaadussa ominaisuuksia, joita halutaan jalostaa seuraavalle sukupolvelle. Kastroitua uroksia eli ruunia voidaan pitää naaraiden seuralaisiksi samassa tarhassa ja karsinassa, koska ne eivät ole astumiskykyisiä. Ruunia kasvattajat myyvät mielellään naaraiden kanssa seuralaisiksi, jotta laumassa olisi myös urospuolisia yksilöitä. Kastroitua uroksia käytetäänkin usein lemmikkeinä huonompilaatuisen villan vuoksi tai terapia-alkakoina niitä yksilöitä, jotka ovat luonteeltaan siihen soveltuvia.

Kolmanteen ryhmään voi kuulua astumista odottavat ja muut naaraat eli ns. sinkkutytöt. Tämä eläinryhmä ei ole pakollinen, vaan on enemmänkin

kasvattajan omaa halua ryhmitellä eläimiään. Yhdellä vieraillemallani tilalla tämä ryhmittely oli käytössä, ja se oli todettu toimivaksi käytännöksi, koska samassa elämäntilanteessa olevat eläimet käyttäytyvät rauhallisesti yhdessä.

Tilalla tapahtuvat astuttamiset olisi hyvä suorittaa rauhallisessa paikassa, kauempana muista eläimistä, näkö- ja kuuloetäisyyden ulkopuolella. Kasvattajat kertoivat että astumisesta aiheutuvat äänet tai astumisen näkeminen voi saada muut oriit levottomiksi, ja aiheuttaa sekasortoa eläinten keskuudessa.

Astuttamista varten käy hyvin vaatimatonkin rakennus tai suoja. Eräällä kasvattajalla on käytössään vanha heinälato hieman kauempana talouskeskuksesta, jonka ympärille on pystytetty aita. Tämä paikka toimii hyvin astuttamispaikkana myös vieraiden eläinten astuttamiseen, koska eläimillä ei ole näköyhteyttä muuhun laumaan ja ne saavat kulkea vapaasti omassa tarhassaan rauhassa muilta eläimiltä. Sen lisäksi ihmisten on helppo tarkkailla tapahtumien kulkua, kun ylimääräisiä eläimiä ei ole samassa tarhassa.

8.3 Ruokinta ja vesi

Kuten muillakin eläimillä, alpakoiden pitää olla ruokaa ja raikasta vettä aina saatavilla. Alpakoiden ruokinta tapahtuu yleensä 1-3 kertaa päivässä lauman koosta ja tarpeista riippuen. Heinää, josta alpakoiden ruokavalio pääasiassa koostuu, voi olla vapaasti tarjolla. Tällöin heinätilannetta täytyy tarkkailla ja tarvittaessa heinää on lisättävä esimerkiksi kahdesti päivässä, tai niin monta kertaa kuin omaan päivärytmiin sopii. Täysrehu ja mahdolliset lisäravinteet annetaan yleensä vain kerran päivässä. (Backman & Honkala 2011, 14.)

Kuva 6. Heinäverkko koekäytössä (Kylänlahti 2013).

Kuva 7. Vesikuppi helposti lähestyttävissä ja sopivalla korkeudella (Kylänlahti 2013).

Heinäkaukaloiden ei tarvitse olla monimutkaisia rakennelmia, vaan laudasta rakennettu heinähäkki kelpaa hyvin. Eräällä kasvattajalla oli kokeilussa hevosille tarkoitettu heinäverkko, joka oli osoittautunut hyväksi ratkaisuksi myös alpakoille. Alpakat olivat nopeasti oppineet miten siitä syödään ja heinät pysyivät niille tarkoitetulla paikalla.

Kuva 8. Laudasta rakennettu heinähäkki ulkona (Kylänlahti 2013).

Hyväksi täysrehun syöttökaukaloiksi kasvattajat olivat todenneet seinään kiinnitetyn halkaistun putken, jonka halkaisija on enemmän kuin 30 cm. Putki on edullinen ja helppo ratkaisu, jonka voi kiinnittää helposti seinään materiaalista riippumatta.

Kuva 9. Taloudellinen ja toimiva ratkaisu täysrehun syöttöön (Kylänlahti 2013).

Kasvattajilla oli kokemuksia siitä, että alpakka on luonnostaan huono juomaan. Tämän takia vesikuppien tulee olla helposti saatavilla ja vettä pitää olla aina tarjolla. Kaikki kasvattajat mainitsivat kriittiseksi asiaksi veden lämpötilan talvisin. Veden tulisi olla lämmintä, koska alpakka ei juo kylmää vettä. Jos saatavilla oleva vesi on liian kylmää tai jopa vähän jäässä, alpakka jättää juomatta ja pahimmillaan näantyy janoon.

Helpoin tapa huolehtia veden saatavuudesta talvellakin on asentaa lämmitettävät vesikupit sisätiloihin, jolloin vesi pysyy aina sulana. Kasvattajilla oli kokemuksia hyvinkin erilaisista järjestelmistä pitää vesi talvella sulana. Tallin rakennus- tai remontointivaiheessa kannattaa tämä pitää mielessä, jotta vesiputkiin tai kuppeihin voidaan asentaa lämmitteävät putket, jotka pitävät veden sulana ja lämpimänä kovallakin pakkasella. Eräällä kasvattajalla vesikuppiin upotettiin lämmityskaapeli, joka piti veden sulana kovilla pakkasilla. Toinen kasvattaja oli todennut vanhat pakastearkut toimiviksi veden säilytysastioiksi, joissa vesi pysyi sulana myös kovalla pakkasella ja siitä on helppo lisätä vettä juomakuppeihin päivän mittaan.

Vaihtoehtoja lämmitettäviin kuppeihin on paljon erilaisia, mutta kuppia valitessa täytyy pitää mielessä, että alpakka ei osaa hevosen ja naudan tapaan painaa turvallaan tunnistinta, joka lisää vettä kuppiin. Kupin on siis oltava uimurikuppi, johon vesi tulee automaattisesti pinnan laskettua.

Vesikupit täytyy tarkistaa vähintään kaksi kertaa päivässä. Kasvattajien kokemusten mukaan alpakat tykkäävät pestä jalkojaan vedessä ja kantaa suussaan vesikuppeihin heinää. Vesikupin korkeudella on vaikutusta kupin siistinä pysymiseen, mutta jos laumassa on vasaaja, ei kuppi saa olla liian korkealla.

8.4 Keritsemis- ja käsittelytilat

Keritseminen tapahtuu kerran vuodessa, keväällä. Keritsemisajankohta täytyy valita huolella, sillä se ei saa olla liian aikaisin, jotta alpakka tarke-nee, eikä liian myöhään kesällä, sillä alpakka voi nääntyä kuumuuteen vil-lansa takia. Oikea keritsemisajankohta on huhti – toukokuun vaihteessa. Tässä vaiheessa kantavat emät ovat viimeisillään, ja synnytyksen odotetaan alkavan pian. Kasvattajat ovat vahvasti sitä mieltä, että keritsemisen voi hyvin tehdä vaikka päivää ennen synnytystä, mutta synnytyksen jälkeen se on emälle suuri riski. Hiostava villa, kevään kuumuus ja imevä vasa voivat rasittaa emää liikaa ja pahimmassa tapauksessa uuvuttaa sen kuoliaaksi.

Keritseminen tapahtuu joko vaakatasossa tai eläimen ollessa pystyssä. Vaakatasossa eläimen jalat sidotaan ja kaulan päälle laitetaan vähän painoa, esimerkiksi hiekkasäkki, jotta se ei pysty liikuttamaan kaulaansa, jonka avulla se pystyy tekemään suuriakin liikkeitä. Alpakka yleensä rauhoittuu tilanteeseen, kun se on hyvin ja turvallisesti kiinnitetty. Pystyssä ollessaan alpakkaa pidetään paikallaan ja keritsijä tekee työnsä rauhallisesti mutta ripeästi ja varmoin ottein. Keritseminen ei kestä eläintä kohden kuin noin 10 minuuttia. Kun alpakka on kiinnitetty turvallisesti, samalla kertaa voidaan antaa matolääkkeet, leikata kynnet ja viilata hampaat. Alpakka ei tästä stressaannu, kun ne oppivat että se tapahtuu kerran vuodessa, ja on ohi muutamissa minuuteissa. Kasvattajat pitivät tätä toimintatapaa parhaana, koska kaikki toimenpiteet saadaan tehtyä kerralla, eikä eläimiä tarvitse ottaa kiinni moneen kertaan aina eri toimenpiteitä varten.

Keritseminen aloitetaan karkeimmasta villasta, jota on jaloissa, kaulassa, rinnassa ja mahan alla. Kerityt ja roskista putsatut villat on hyvä lajitella saman tien ajettujen alueiden mukaan omiin kasoihinsa, ja pakata ne säilytettäväksi joko tarkoitukseen tehdyissä muovipusseissa, tiivisti suljetuissa pahvilaatikoissa tai paperipusseissa. Villan voi myös kääriä sanomalehteen, koska koit eivät syö sanomalehteä. (Backman & Honkala 2012, 10.) Hienoin villa ajetaan satula-alueelta, ja siitä pitäisi tulla yhtenäinen ja kiinteä matto, joka laitetaan säilytyspussiin käärittynä, sisäpuoli ylöspäin.

Keritsemistilassa täytyy olla siis tilaa keritsijälle, villan kerääjälle, ja mahdollisuuksia kiinnittää naruja, joilla alpakka sidotaan. Betonilattian päälle kannattaa levittää muovi, tai muuta materiaalia, johon villa ei jää kiinni, kuten betoniin. Villa on luistavalta materiaalilta helppo kerätä sitä mukaa pois, kun sitä eläimestä ajetaan.

Keritsemistilojen täytyy olla helppojen kulkureittien päässä, että eläimet voidaan sujuvasti ajaa keritsemispaikalle. Keritsijän tullessa paikalle, eläimet tulisi olla jo valmiina toimintaan, jotta keritseminen tapahtuisi mahdollisimman sujuvasti ja joutuisasti. Keritsemisjärjestyksen kannattaa olla seuraavanlainen: ensin vaaleat eläimet ja sitten tummat. Jos villaa jostain syystä sekoittuu, eivät vaaleat villansäikeet tummassa häiritse niin paljoa kun tummat vaalean seassa.

Keritsemisen päätyttyä ja muut toimenpiteet tehtynä eläin vapautetaan, siirretään pois keritsemisalueelta tarhaan ja seuraava eläin tuodaan paikalle.

8.5 Muut tilat ja tarvikkeet

Alpakkatallin muihin tiloihin kuuluu rehuvarastot, välinevarastot ja tekniset tilat. Rehuja ja pellettejä voidaan varastoida piensäkeissä, suursäkeissä tai muulla asiaan kuuluvalla tavalla kuivassa viileässä paikassa, johon vie-raat eläimet eivät pääse. Rehuvarastoon tulisi olla hyvä kulkuyhteys, jotta rehujen jakaminen ja uusien rehusäkkien tuominen onnistuisi vaivatta.

Kuivaa heinää voi säilyttää tallissa siihen sopivalla paikalla, eläinten ulottumattomissa. Suuria pyöröpaaleja on vaikeampi kuljettaa, varastoida ja siirrellä, jos siihen tarvittavia koneita ei ole saatavilla. Pieniä kantipaaleja on helppo siirrellä, ja siitä on helppo jakaa tarvittava määrä eläinten ruokintapaikoille. Pienpaaleja on helpompi myös varastoida pinoon suuriakin määriä, esimerkiksi tallin yhteydessä olevaan rehuvarastoon.

Teknisissä tiloissa on paikka tallissa tarvittaviin koneellisiin toimintoihin, kuten koneelliseen kosteuden poistoon, sulaketaulut ja muut tekniset laitteet. Teknisen tilan tulisi olla pölytön ja kosteudelta suojattu, jotta laitteiden toiminta ei häiriinny, eikä suuria riskejä synny laitteiden rikkoutumisen myötä.

Teknisessä tilassa olevat sähköiset laitteet tuovat aina oman tulipaloriskinsä. Tulipaloihin tulee varautua asianmukaisilla sammuttimilla ja sammutuspeitoilla, ja harjoittelemalla eläinsuojan tyhjentämistä tulipalon sattuessa.

8.6 Välineet ja talliapteekki

Tallissa tai pihatossa on hyvä olla välineitä eläinten kanssa työskentelyn helpottamiseksi. Kiinniottamiseen ja kävelyttämiseen sopivat riimut ja talttimet on hyvä olla helposti saatavilla lähellä karsinoita. Rehujen ja heinien jaossa tarvittavat välineet kuten kauhat ja hangot voidaan säilyttää rehuvarastossa rehujen läheisyydessä.

Talliapteekki kannattaa olla helposti lähestyttävissä ja hyvässä järjestyksessä, jotta sieltä löytää niin itse, kuin muut alpakoita hoitavat ihmiset, tarvittavat välineet helposti kiireellisessäkin tilanteessa. Talliapteekin sisältö riippuu kasvattajasta, mitä osaa itse tehdä ja mihin on varautunut. Joka tapauksessa kasvattajien mielestä apteekissa olisi hyvä olla perusdesinfiointiaainetta; esimerkiksi jodia, haavojen puhdistusvälineitä, sidetarpeita ja puhtaita liinoja. Lisäksi jos on valmiudet antaa itse lääkkeitä, niin pienet kertakäyttöneulat ja annettavat lääkkeet tulisi säilyttää puhtaassa turvallisessa paikassa.

9 VANHA TAI UUSI RAKENNUS

9.1 Vanhojen rakennusten hyödyntämismahdollisuudet

Alpakoille tallia miettiessä voi ottaa huomioon jo olemassa olevat rakennukset esim. vanhan navetan tai hevostallin. Myös muut vanhat eläinsuojat käyvät, kunhan katto on tarpeeksi korkealla alpakan pitkän kaulan vuoksi. Vanhoja rakennuksia hyödyntäessä tulee varmistua, että rakennus on turvallinen, ja asianmukainen. Apua kysymyksiin ja haasteisiin saa oman kunnan rakennusviranomaisilta. Tällaisia vanhoja rakennuksia voidaan helposti käyttää hyödyksi, eikä suuria muutoksia välttämättä tarvitse tehdä.

Vanhojen rakennusten muuttamisessa eläinsuojaksi kannattaa muistaa ympäristömääräykset. Jos esimerkiksi rakennuksessa on maalattia, kannattaa lupa-asiat aina varmistaa oman kunnan ympäristöviranomaiselta, ettei tule ikäviä yllätyksiä eläinten jo ollessa rakennuksessa.

9.2 Uuden tallin suunnittelu

Uutta tallia suunnitellessa kannattaa ottaa rohkeasti yhteyttä muihin alpakoiden kasvattajiin, joilla on kokemusta kertoa hyviä ja huonoja puolia. Keskustelemalla kasvattajien kanssa saa arvokasta tietoa mitä ei välttämättä kirjoista lukemalla opi. Kannattaa myös käydä tutustumassa useampiin erilaisiin talliratkaisuihin, jotta voisi löytää mieleisensä ratkaisun, ja pystyy keskustelemaan ratkaisuiden toimivuudesta. Tilat joilla minä vierailin, olivat ainakin hyvin avoimia ja kertoivat mielellään rakennuksistaan ja ratkaisuistaan.

Eräs kasvattaja tiesi kertoa, että Suomessa uusien alpakkatallien rakentaminen on vielä melko harvinaista. Suositumpaa on käyttää vanhoja valmiita rakennuksia muunnellen niitä alpakoille sopiviksi. Uuden tallin rakentanut kasvattaja kertoi, että oli itse kertonut arkkitehdille mitä tallissa piti olla, ja arkkitehti piirsi paperille miten asiat sijoittuivat talliin.

Rakennuksen sijainnille ihanteellista olisi, jos laitumet ja tarhat olisivat lähellä, ja pitkiltä kuljetusmatkoilta välttyttäisiin. Alpakat oppivat kuitenkin nopeasti, ja totuttamalla ne liikkumaan tietä pitkin tai kuljetuskärryssä, saa ne helposti siirrettyä kauemmaksikin laitumille.

10 TARHAT JA LAITUMET

10.1 Maasto ja kasvillisuus

Tarhojen ja laitumien sijaintia ja maastoa miettiessä täytyy muistaa alpakan luontainen käyttäytyminen ja alkuperä. Niille ihanteellinen tarha olisi rinteessä tai muuten vaihtelevassa maastossa. Andeilta alkuperäisin olevat alpakat pitävät kiipeilemisestä ja korkeilta paikoilta tähyttämisestä.

Tuotantosuunta, eli miksi alpakoita kasvatetaan, kannattaa ottaa huomioon myös tarhan maastossa. Alpakkan villaan takertuu helposti kaikenlaiset neulaset, takiaiset, ohdakkeet ja muu kasvillisuus, joten jos villaa on tarkoitus myydä ja jalostaa hienoiksi tuotteiksi, on nämä villaan tarttuvut kasvit hyvä eliminoida tarhasta. Alpakat pitävät siitä, että saavat raapia itseään havupuita tai vaikka ruusupuskia vasten, mikä tietää lisää työtä villan puhdistuksessa, kasvattajat kertovat. Havupuiden oksat myös maistuvat alpakkoille, ja tuovat samalla virikettä.

Tarhaa suunnitellessa kannattaa pitää mielessä millaista maaperä Andeilla on. Siellä alpakat asuvat kivikkoisessa ja hiekkapitoisessa maastossa. Hiekkakylvyt ovat alpakoiden tapa pitää itsensä siistinä ja ne kuuluvat alpakoiden mielipuuhiin, ja siihen olisi hyvä suoda mahdollisuus täällä Suomessakin. Kasvattajat ovat huomanneet, että alustaksi käy hiekka tai alpakka etsii itse mahdollisimman pölyävän paikan ja piehtaroi siinä. Hiekasta voi tehdä tarhaan kummun, jonka päältä alpakat voivat tähystellä ympärilleen, ja jonka kyljessä voi kesällä ottaa aurinkoa. Usein alpakat kylpevät samassa paikassa, eli laumalle muodostuu oma kylpypaikkansa. Hiekkakylvyistä kasvattajat kertovat huonoiksi puoliksi sen, että hiekka ja pöly jäävät tehokkaasti villan sekaan, mikä teettää lisätyötä villan puhdistuksen yhteydessä.

Kovan auringonpaisteen vastapainoksi tarhassa on hyvä olla puiden tuomaa varjoa ja talli, tai muu suoja, minne paahteelle herkimmit voivat mennä suojaan. Kasvattajat kertovat, että kuumina kesäpäivinä alpakat menisivät mielellään veteen seisomaan ja viilentämään oloaan, mutta kiinteä vesiallas tarhassa ei ole kuitenkaan suositeltavaa.

Alpakkan seistessä vedessä, jalkojen villat saattavat kulua kokonaan pois, mikä ei ole alpakalle mukavaa. Villan kastuessa se muuttuu painavaksi, mikä voi aiheuttaa vaaraa, varsinkin jos vesiallas on niin syvä, että alpakka pystyy uimaan siinä. (Hoffman, *The complete alpaca book* 2006, 136.)

Paahteisina päivinä eläimiä kannattaa seurata aktiivisesti, jotta voi havaita ajoissa, jos joku eläin käyttäytyy epänormaalisti. Kasvattajat ovat todenneet, että eläinten oloa voi helpottaa viileällä vesisuihkulla, tai erilaisilla vesiletkuihin tehtävillä suihkutusrjestelmillä, johon eläimet tottuvat pian ja osaavat nauttia niistä.

Alpakat laiduntavat luonnostaan vehreitä alueita. Niille olisikin hyvä tarjota kunnollista vihreää nurmea laidunnettavaksi. Laiduntavana eläimenä alpakka tekee tarkkaa työtä syödessään nurmea, sen ominaisuuden takia alpakka onkin mainio maisemanhoitaja. Pihanurmikotkin voidaan syöttää alpakkoille, kun pitää huolen siitä, että piha-alue ja säästettävät pihakasvit on aidattu. Myrkyllisiä kasveja se osaa luontaisesti välttää, kun hyvää nurmea on tarjolla runsaasti.

10.2 Aitaaminen

Alpakka ei luonnostaan pyri karkaamaan aidatulta alueelta, vaan usein ne joutuvat joko vahingossa tai uhattuna aidan väärälle puolelle. Aidan täy-

tyy olla kunnollinen ulkopuolisten uhkien vuoksi. Tällaisia uhkia voivat olla esimerkiksi petoeläimet ja koirat. Aidan korkeus määräytyy ulkopuolisten uhkien todellisuuden mukaan. Jos alueella ei liiku petoeläimiä eikä koirista ole vaaraa, ei aidan tarvitse olla korkeampi kuin 120 cm. Petoeläimiä yleisempiä aitaukseen menijöitä ovat koirat, jotka voivat saada hyvinkin tuhoisaa jälkeä aikaan sinne päästessään. Tällöin aidan korkeus kannattaa olla vähintään 150 cm, ellei korkeampikin.

Koirat voivat olla alpakoilta yllättävä uhka. Syytä ulkomailla ei osata selittää, mutta tietävästi moni koira on joutunut lopetettavaksi hyökättyään alpakoiden kimppuun, jopa perheen oma koira. Onnettomuuksia on sattunut isäntäväen poissa ollessa, jolloin perheen koira on jätetty vartioimaan alpakoita. Koira joka ei ole siihen tehtävään tarkoitettu, on jostain syystä hyökännyt alpakoiden, jotka ovat saaliseläimiä, kimppuun ja raadellut niitä jopa kuoliaaksi asti. (Hoffman, The complete alpaca book 2006, 102.)

Aitamateriaali voi olla lautaa, mutta yleisin materiaali on pienisilmäinen lammasverkko. Silmien koko olisi hyvä olla pieni sen takia, ettei alpakka saisi päätään työnnettyä aidan läpi, koska jäädessään kiinni päästään, se voi saada paniikkikohtauksen ja satuttaa itsensä pahastikin. Alpakkan pitkässä kaulassa on paljon niveliä, jotka vahingoittuvat herkästi, jos eläin jää niskavilloistaan jumiin. Tarpeeksi tiivis aitamateriaali on tärkeää valita huolella varsinkin jos laumassa on vasoja. Korkean verkkoaidan saa helposti hirviverkosta, jota käytetään teiden varsilla, mutta siinä haasteena on iso silmäkoko. Verkkoaitaa käytettäessä täytyy varmistua siitä, että kaikki terävät lankojen päät ovat taitettu ja leikattu niin, ettei niistä ole vaaraa alpakoilta. Porttien pielet ja itse portit täytyy olla myös niin tiiviitä, etteivät eläimet saa päätään työnnettyä mihinkään väliin.

Piikkilankaa ei koskaan tulisi käyttää alpakoiden aitana. Piikkilanka voi sotkeutua villaan ja alpakka voi jäädä pahasti jumiin, ja loukata itsensä. Piikkilankaa voi käyttää aitauksen ulkopuolella maassa pitämään koirat ja muut pedot kaukana aitauksesta, ja estämästä niitä kaivamasta aidan ali. Tarpeeksi korkean, yli 180 cm, aidan päälle voi laittaa piikkilankaa estämään koiria tai muita petoeläimiä ylittämästä aidan, mutta piikkilangassa on aina riskinsä joutua alpakoiden villaan tai raajoihin kiinni. Piikkilankaa aitauksissa petojen karkottamiseksi ei tietävästi käytetä Suomessa. (Hoffman, The complete alpaca book 2006, 83.)

Alpakkalaumaansa voi suojella aitojen sisäpuolelta laumanvartijakoiran avulla. Suomessakin käytetään alpakoiden vartijana laumanvartijarotuisia koiria, jotka asuvat alpakoiden kanssa tarhassa. Koirat suojelevat alpakoita pedoilta ja asiattomilta vierailta. Päivisin koirat makailevat rauhassa pitäen laumaa silmällä, ja illalla alpakoiden mennessä nukkumaan talliin tai pihattoon, alkavat koirat kiertää aitausta ja haukkua. Näin ne ilmoittavat läsnäolostaan, ja pyrkivät karkottamaan mahdolliset pedot lähialueelta.

10.3 Lannan käsittely

Alpakoiden lantaa tulee suhteessa eläinmäärään todella vähän. Lannan voi kompostoida ja käyttää itse maanparannusaineena, tai sekoittaa muiden eläinten lantaan ja levittää muokkauksen yhteydessä lannoitteeksi laitumille tai pelloille. Jos itsellä ei ole muita tuotantoeläimiä, voi lähialueella olevilta maataloilta kysyä, jos he ottaisivat alpakoiden lannan muiden eläinten lannan sekaan.

LÄHTEET

- Alpakkakasvattajat ry. Asiaa alpakoista. Viitattu 17.4.2012
http://www.alpakkakasvattajat.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=2&Itemid=4
- Backman A. & Honkala S. 2011. Alpakkaperuskurssi 1.
- Backman A. & Honkala S. 2012. Alpakkakurssi 2.
- Evira. Eläimet. Eläinsuojelu ja eläinten pito. Eläinsuojelu pitopaikoissa. Viitattu 30.4.2012.
http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/elainsuojelu_pitopaikoissa/
- Finlex. Viitattu 12.6.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=el%C3%A4insuojelulaki#a247-1996>
- Hoffman, E. 2006. The complete alpaca book. Bonny Doon Press.
- Kivikari, P. 20.3.2012. Eläinten rekisteröinti. Vastaanottaja Sirpa Kylänlahti. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 30.3.2012.
- McGee Bennet, M. 2001. The camelid companion: Handling and Training Your Alpacas & Llamas. Dundee NY: Raccoon Press.
- Metsänkylän Alpakat. Alpakat. Viitattu 8.8.2012.
<http://www.metsankylannavetta.fi/metsankylan-alkakat/>
- Suomen Alpakkayhdistys. Viitattu 7.8.2012.
<http://www.alpaca.fi/etusivu/>
- Ylitalon Alpakat. Alpakka. Historia. Viitattu 5.6.2012.
<http://www.ylitalonalpakat.fi/>

